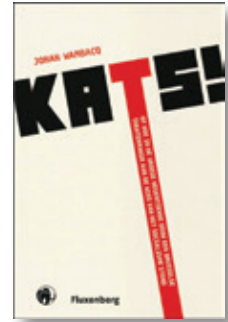

Johan Wambacq, *Kats! Of hoe in de vroege negentiende eeuw een Brusselse theatermaker aan de wieg van het socialisme stond*, Berchem, Fluxenberg-Epo, 2021, 295 pp., ISBN 9789462673304

“Dank aan alle auteurs van wie ik teksten kon/mocht citeren, in de eerste plaats Julien Kuypers”. Zo eindigt de monografie van Johan Wambacq over de in Antwerpen uit Duits-Nederlandse ouders geboren politieke activist, publicist en toneelschrijver en -acteur Jacob Kats

(1804-1886). Vreemd genoeg vermeldt en citeert de auteur nergens het voortreffelijke *Belgische republikeinen. Radicals tussen twee revoluties (1830-1850)*, dat de Brusselse emeritus en erector Els Witte in 2020 uitbracht en waarin Kats op meer dan 20 bladzijden wordt genoemd...

De vulgariserende schrijftuur van Wambacq een biografie noemen, zou de waarheid geweld aandoen. *Kats!* is eigenlijk niet meer dan een niet altijd even coherente compilatie van citaten van en over de man die tijdens de eerste twee decennia na de vorming van de Belgische staat een van de meest fundamentele en originele critici was van het politiek-maatschappelijk bestel dat resulteerde uit de revolutie van 1830. De historische duiding van deze (chronologische) catalogoog van feiten en tekstfragmenten is bovendien niet altijd correct en genuanceerd. Conclusies worden in dit boek nauwelijks geformuleerd en ook van een synthese van de bij elkaar gebrachte informatie is er nauwelijks sprake. De voornaamste verdienste van Wambacq bestaat erin dat hij de onterecht vergeten, want bijzondere figuur van Jacob Kats, die vanaf zijn vijftiende tot zijn overlijden in Brussel woonde, opnieuw onder de aandacht

van de media en het publiek heeft gebracht. Vernieuwende inzichten presenteert de auteur echter in het geheel niet. Zijn intentie om “een gesprek op gang” te brengen “tussen auteurs van toen en van vandaag” en “een link” te leggen “naar thema’s die ons vandaag nog beroeren”, maakt hij wel waar. Maar dat is veeleer de verdienste van Kats zelf, wiens maatschappijkritische boodschap na meer dan anderhalve eeuw in essentie nauwelijks aan actualiteit en relevantie heeft ingeboet. Ook al trad hij tijdens de laatste kwarteeuw van zijn leven nog amper op de voorgrond. Dat constateerde ook geneesheer en socialist César De Paepe (1841-1890), tijdens diens laatste levensjaren een goede bekende van Kats, in zijn necrologie in de krant *Le Peuple*: “Was deze man veertig jaar geleden overleden, dan was zijn verdwijnen een gebeurtenis geweest. (...) De oude Kats heeft zichzelf overleefd, zo is dat”. Kats was bij zijn dood inderdaad goeddeels uit beeld verdwenen, maar zijn persoonlijkheid en zijn optreden waren zo opmerkelijk en markant, dat zijn denken, schrijven en handelen de schaaft van de geschiedenis tot op vandaag moeiteloos heeft doorstaan.

Kats, die altijd in het Nederlands sprak en schreef, vatte zijn democratisch en op (taal) hoffelijkheid gebaseerde flamingantisme in 1856 samen in een strofe uit het theaterstuk *De Belgische Natie*, dat in 1856 werd gecreëerd naar aanleiding van de 25ste verjaardag van de Belgische grondwet en van de troonsbestijging van koning Leopold I: “Ja, de Vlaming en de Waal kunnen wel verenigd leven, als men beiden recht wil geven, ieder in zijn eigen moedertaal”.

Dat Johan Wambacq erkent hoezeer hij schatplichtig is aan Julien Kuypers (1892-1967), is een postuum eerbetoon dat deze auteur en topambtenaar meer dan verdient. Zonder diens, weliswaar soms nogal geëngageerde, publicaties over de geschiedenis van het vroege socialisme in België – en in

het bijzonder Jacob Kats, agitator uit 1930 – had Kats! immers onmogelijk kunnen worden geschreven. Als Johan Wambacq iets heeft duidelijk gemaakt, dan is het dat een volwaardige biografie van Jacob Kats meer dan nuttig en nodig is. Of hij daar met Kats! veel bruikbare bouwstenen voor heeft aangereikt, is echter veeleer twijfelachtig.

NICO VAN CAMPENHOUT